

ELO ry/JL

LAUSUNTO

Lausuntopyyntö OKM097:00/2014

14.11.2014

1 (4)

Elinkeinoelämän oppilaitosten Elo ry:n lausunto

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi koulutuksen rahoituksesta

Elinkeinoelämän oppilaitokset ry ELO on ammatillisten ja valtakunnallisten erikoisoppilaitosten verkosto, jonka aikuiskoulutuksen tarjonta kattaa koko elinkeinoelämän. ELO on aktiivisesti mukana vaikuttamassa ammatilliseen aikuiskoulutukseen. ELO:n oppilaitokset rakentavat elinkeinoelämän kilpailukykyä sekä parantavat työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaamista tarjoamalla työelämälähtöistä aikuiskoulutusta. Näin varmistetaan joustavasti työelämässä toimivien ajantasaisen osaamisen ylläpitäminen ja kehittäminen. ELO:n oppilaitosten omistajayhteisöihin kuuluu mm. elinkeinoelämän toimialaliittoja ja suomalaisia yrityksiä.

ELO ry kiittää mahdollisuudesta ottaa kantaa em. esitykseen ja esittää seuraavaa:

Elinkeinoelämän oppilaitokset ELO ry kannattaa uudistamisen tavoitteina olevia tehokkuuden, tuoksellisuuden, laadun parantamista sekä työelämä- ja opiskelijälähtöisyyttä. Rahoituksen pienentyessä on tärkeää, että sitä kohdennetaan toimintaan ”seinien” sijasta. Kuitenkin aikuiskoulutukseen säästötavoitteet ovat kaiken kaikkiaan kovin suuret huomioiden se, että elämme voimakkaassa rakennemuutoksessa, jossa aikuisten osaamisen uudistamiseen kohdentuu merkittävät haasteet. Myös luopuminen erikoisoppilaitosten rahoituksesta nyky muodossaan vaarantaa elinkeinoelämän kehittymisen ja osaavan työvoiman saannin.

Rahoitusmallin tuettava koulutuksen vaikuttavuutta ja monipuolista tarjontaa

Työelämälähtöisen aikuiskoulutuksen asiantuntijana ELO ry pitää tärkeänä huomioida jo rahoitusmallin painotuksissa selkeästi ammatillisen lisäkoulutuksen vaikuttavuus työnantajapalautteen muodossa. Nyt esitetyssä mallissa opiskelija- ja työelämäpalaute on muutettu opiskelijan hyvinvointi ja työelämäpalautteeksi. Tämä ei vastaa alkuperäistä työryhmän ajatusta, eikä tuo oikein esille aikuiskoulutuksen merkitystä työurien jatkuvuudelle ja pidentämiselle. Koulutuksen vaikuttavuuden tulee ohjata vahvasti aikuiskoulutusta, niin että myös koulutuksen järjestäjät kokevat työelämän tarpeen huomioimisen tärkeäksi. Vaikuttavuusrahoituksen osuuden tulee lisäkoulutuksella olla vähintään 10 %. Työelämästä tuleva palaute on mittari, josta ei tule luopua. Koulutuksen työelämävaastavuutta voidaan tukea mittaamalla esim. työnantajapalautteella koulutuksen vaikuttavuutta osaavan työvoiman saantiin ja ajantasaiseen osaamiseen.

Rahoitusmalli perustuu voimakkaasti suoritusmääriin ja vain virallisiin OPH:n tutkintoihin. Ammatilliset tutkinnot muodostavat tärkeän selkärangan aikuisten osaamisen kehittämisessä, mutta niin tutkintojen tarjonta kuin osuus kokonaisuudesta vaihtelee toimialoittain. Käytännössä vahvuutta elinkeinoelämään tuo monipuolinen osaaminen ja myös pienten toimialojen osaamistarpeiden täyttyminen. Mallissa suoritusrahoitus perustuu lisäkoulutuksessa ammatti- ja erikoisammattitutkintojen suorituksiin, mutta samoihin tutkintoihin pohjaa myös perusrahoitus, koska sitä maksetaan vain em. tutkintoja suorittavien opiskelijoiden perusteella laskettavista opiskelijavuosista. Näin voimakkaan yhteen koulutusmuotoon perustuvan suoritepohjaisen rahoitusmallin vaarana on määrän korostuminen laadun kustannuksella sekä sellaisten suurien koulutusalueiden suosiminen, joissa yksikkökustannukset ovat pienet ja aito tarvelähtöisyys vaarantuu.

Työtehtävien kehittyessä ja muuttuessa nopeasti uusiin tehtäviin valmistavalta koulutukselta vaaditaan joustavuutta ja kustannustehokkuutta. Osatutkintojen merkityksen vahvistaminen edistää hyvin

Elinkeinoelämän Oppilaitokset ry ELO

Malmin asematie 6, 00700 Helsinki · Puhelin (09) 3509 2943
elo@kiinko.fi · www.elory.fi ·

14.11.2014

koulutuksen joustavuutta suhteessa nopeasti muuttuviin osaamistarpeisiin. Osaamispisteiden avulla tulisi voida huomioida myös sellaiset osatutkintoja pienemmät osaamiskokonaisuudet, jotka ovat välttämättömiä edellytyksiä – jopa lakisääteisiä - ammatissa toimimiselle. Pidämme tärkeänä osaamispisteiden käyttöönottoa myös lisäkoulutuksessa yhtenäisen ja selkeän rahoitusjärjestelmän varmistamiseksi.

Mallin vaikutukset rahoituksen ennakoitavuuteen ja toiminnan vakauteen selkeyttävä

Rahoitusmallissa on tässä vaiheessa voitu tuoda esiin vain muutoksen suuntaviivoja, eikä malli vielä vastaa esimerkiksi osatutkintojen tai oppisopimuskoulutuksen hinnoitteluun. Rahoituksen monipuolisuus on merkittävä osa koulutuksen järjestäjän vakautta ja kaikki rahoitusmuodot tulisi olla ennakoitavissa ja järjestäjän käytettävissä. Samoin mallissa olevat kertoimet ovat määrittelemättä, mikä vaikuttaa mm. näkemyksen muodostamiseen siitä kuinka hyvin koulutusalojen erot tunnistetaan.

Tutkintojen rahoituksen määrittelyssä on oleellista, että tutkintoja, tutkinnon osia ja niihin liittyvää valmistavaa koulutusta voidaan tuottaa tehokkaasti ja kannattavasti koulutuksen järjestäjien verkostona. Tästä esityksestä ei vielä käy ilmi, miten rahoitusmalli toimisi erityyppisten toimijoiden yhteistyössä.

Tällaisenaan malli vaikuttaa vielä keskeneräiseltä eteenpäin vietäväksi ja on epäselvää mikä on rahoitusmallin ennakoitavuus ja vakaus koulutuksen järjestäjän kannalta. Koska muutos on suuri, tulisi tulevia vaikutuksia ennakoida perusteellisella vaikuttavuusarvioinnilla. Vaikuttavuusarviointi on erityisen tärkeää myös siksi, että samalla tulisi arvioida myös meneillään olevien muiden ammatilliseen koulutukseen kohdistuvien lakimuutosten yhteisvaikutukset.

Merkittävä kysymys vaikuttavuusarvioinnissa on se, miten malli vaikuttaa toimialojen ja ammatissa toimivien opiskelijoiden tasavertaiseen mahdollisuuteen osaamisen kehittämiseen, koska lisäkoulutuksessa rahoitusta kohdennetaan vain ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin. Esitämmekin tutkittavaksi vaihtoehtoa, että perusrahoituksessa huomioidaan lisäkouluttajien osalta myös muut kuin ammatti- tai erikoisammattitutkintoa opiskelevat. Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen lisäksi muut ammatissa toimimisen edellytyksenä olevat pätevyudet tai työelämän tutkinnot tulisi vaikuttaa koulutuksen järjestäjän perusrahoitukseen, jotta toimialat ja opiskelijat olisivat tasavertaisessa asemassa suhteessa osaamisen kehittämisen mahdollisuuksiinsa.

Suunniteltu malli kohtelee järjestäjiä varsin eri tavalla kuin aiemmin. Siirtymäsäännöin tulisi varmistaa vaikutusten lievittäminen niin, että välttyään kohtuuttomilta äkillisiltä muutoksilta. Koska malli vaatii vielä tarkentamista tulisi mahdollinen lisäaika huomioida uuden mallin käyttöönottoaikataulusa.

Lausunnon keskeinen sisältö

Rahoitusmallin on tuettava koulutuksen vaikuttavuutta. Koulutuksen vaikuttavuuden tulee ohjata vahvasti aikuiskoulutusta, niin että myös koulutuksen järjestäjät kokevat työelämän tarpeen huomioimisen tärkeäksi. Vaikuttavuusrahoituksen osuuden tulee lisäkoulutuksella olla vähintään 10 % ja mittarin tulee edelleen olla opiskelija- ja työelämäpalaute.

Monipuolisemmat mittarit tuottavat monipuolista tarjontaa

Rahoitusmalli perustuu voimakkaasti suoritusmääriin ja lisäkoulutuksen osalta yksipuolisesti vain ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin. Sekä suoritusrahoitus että perusrahoitus pohjautuvat näihin tutkintoihin, joiden painoarvoksi tulee siten lähes 100%. Näin voimakkaan yhteen koulutusmuotoon perustuvan suoritepohjaisen rahoitusmallin vaarana on määrän korostuminen laadun kustannuksella sekä sellaisten suurien koulutusalueiden suosiminen, joissa yksikkökustannukset ovat pienet.

14.11.2014

Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen lisäksi muut ammatissa toimimisen edellytyksenä olevat pätevyudet tai työelämän tutkinnot tulisi ottaa mukaan vaikuttamaan koulutuksen järjestäjän perusrahoitukseen, jotta toimialat ja opiskelijat olisivat tasavertaisessa asemassa suhteessa osaamisen kehittämisen mahdollisuuksiinsa. Esitämmekin tutkittavaksi vaihtoehtoa, että perusrahoituksessa huomioidaan lisäkouluttajien osalta myös muut kuin ammatti- tai erikoisammattitutkintoa opiskelevat.

Osaamispisteiden käytöllä joustavuutta

Osaamispisteiden avulla olisi mahdollista huomioida myös sellaiset osatutkintoja pienemmät osaamiskokonaisuudet, jotka ovat välttämättömiä edellytyksiä – jopa lakisääteisiä - ammatissa toimimiseen. Pidämme tärkeänä osaamispisteiden käyttöönottoa myös lisäkoulutuksessa yhtenäisen ja selkeän rahoitusjärjestelmän varmistamiseksi.

Mallin vaikutukset rahoituksen ennakoitavuuteen ja toiminnan vakauteen selkeytettävä

Rahoituksen monipuolisuus on merkittävä osa koulutuksen järjestäjän vakautta ja kaikki rahoitusmuodot tulisi olla ennakoitavissa ja järjestäjän käytettävissä suunnitelmallisesti. Esitetyssä mallissa on vielä osia, jotka vaativat tarkentamista. Koska muutos on suuri, tulisi tulevia vaikutuksia ennakoita perusteellisella vaikuttavuusarvioinnilla. Merkittävä kysymys vaikuttavuusarvioinnissa on se, miten malli vaikuttaa toimialojen ja ammatissa toimivien opiskelijoiden tasavertaiseen mahdollisuuden osaamisen kehittämiseen, sillä ammatti- ja erikoisammattitutkintojen tarjonta on varsin epätaisaista eri toimialoilla ja on aloja, joissa työllistymisen mahdollisuudet perustuvat muihin ammatissa edellytettäviin nk. toimialan tutkintoihin. Vaikuttavuusarvioinnissa tulee huomioida myös muut ajankohtaiset ammatillisen koulutuksen lakimuutokset sekä niiden yhteisvaikutus suhteessa toisiinsa, osaamisen kehittämiseen ja toivottuihin säästötavoitteisiin.

Elinkeinoelämän Oppilaitokset ELO ry:n hallituksen puolesta

Kaisa Tuuliainen
Hallituksen puheenjohtaja

Jaana Lehto
Toiminnanjohtaja

14.11.2014

ELO ry:n oppilaitokset:

ABB Oy, Business School	AEL
Askon ammattioppilaitos	AVA-instituutti
Avia College, Ilmailulaitos Finavia	Finanssi- ja vakuutuskoulutus, FINVA
Finnair ilmailuopisto	Jollas Instituutti
Kiinteistöalan koulutussäätiön ammatillinen oppilaitos	K-instituutti
Kone Oy:n teollisuusoppilaitos	Konecranes Instituutti
M.S.F. – oppilaitos Oy	Markkinointi-instituutti
MIRKA-Akatemia	MJK-instituutti
Nokia teollisuusoppilaitos Oyj	POHTO
Rakennusteollisuuden koulutuskeskus	Rastor Oy
RATEKO	
Riihimäen ammattioppilaskoulu	Ruukki Teollisuusoppilaitos
Sanoma Akatemia	Sisun teollisuusoppilaitos
STX Finland Laivanrakennusoppilaitos	Suomen Ympäristöopisto SYKLI
Tampellan Teollisuusoppilaitos Oy	Toyota ammattioppilaitos
UPM Teollisuusoppilaitos	Valmet Automotive Oy:n teollisuus-oppilaitos
Wärtsilä Vaasan konepajakoulu	